EUROOPAN
KOMISSIO

Bryssel 25.11.2021
COM(2021) 718 final

2021/0382 (NLE)

Ehdotus

NEUVOSTON PÄÄTÖS

jäsenvaltioiden valtuuttamisesta allekirjoittamaan Euroopan unionin edun mukaisesti tietoverkkorikollisuutta koskevan yleissopimuksen toinen lisäpöytäkirja, joka koskee yhteistyön tiivistämistä ja sähköisten todisteiden luovuttamista

Perustelut

1. EHDOTUKSEN AIHE

Tämä ehdotus koskee päätöstä jäsenvaltioiden valtuuttamisesta allekirjoittamaan Euroopan unionin edun mukaisesti Euroopan neuvoston tietoverkkorikollisuutta koskevan Budapestin yleissopimuksen toinen lisäpöytäkirja, joka koskee yhteistyön tiivistämistä ja sähköisten todisteiden luovuttamista, jäljempänä 'pöytäkirja'.[1] Pöytäkirjan tavoitteena on vahvistaa yhteiset säännöt kansainvälisellä tasolla tietoverkkorikollisuutta koskevan yhteistyön tiivistämiseksi ja todisteiden keräämiseksi sähköisessä muodossa rikostutkintaa tai rikosoikeudellista menettelyä varten.

Komissio esittää myös ehdotuksen Euroopan unionin neuvoston, jäljempänä 'neuvosto', päätökseksi jäsenvaltioiden valtuuttamisesta ratifioimaan pöytäkirja Euroopan unionin edun mukaisesti.

Tietoverkkorikollisuus on edelleen merkittävä haaste yhteiskunnallemme. Lainvalvonta- ja oikeusviranomaisten ponnisteluista huolimatta tietoverkkohyökkäykset, muun muassa kiristysohjelmahyökkäykset, lisääntyvät ja monimutkaistuvat edelleen.[2] Erityisesti internetin rajaton luonne tekee tietoverkkorikollisuutta koskevista tutkintatoimista lähes aina rajat ylittäviä, mikä edellyttää tiivistä yhteistyötä eri maiden viranomaisten välillä.

Sähköiset todisteet ovat yhä tärkeämpiä rikostutkinnassa. Komissio arvioi, että 85 prosentissa rikostutkinnoista, mukaan lukien tietoverkkorikollisuuden tutkinnassa, lainvalvonta- ja oikeusviranomaiset tarvitsevat nykyään sähköistä todistusaineistoa.[3] Ulkomaisilla lainkäyttöalueilla toimivien palveluntarjoajien hallussa on yhä enemmän sähköisessä muodossa olevia todisteita rikoksista, ja tehokkaat rikosoikeudelliset toimet edellyttävät asianmukaisia toimenpiteitä tällaisten todisteiden hankkimiseksi oikeusvaltioperiaatteen noudattamiseksi.

Rikostutkintaa varten tarvittavien sähköisten todisteiden rajat ylittävää saatavuutta pyritään parantamaan kaikkialla maailmassa, kansallisella tasolla, Euroopan unionissa[4] ja kansainvälisellä tasolla, myös pöytäkirjan avulla. On tärkeää varmistaa yhteensopivat säännöt kansainvälisellä tasolla, jotta vältetään lainvalinta, kun pyydetään saada sähköistä todistusaineistoa rajojen yli.

2. EHDOTUKSEN TAUSTA

2.1. Tausta

Euroopan neuvoston tietoverkkorikollisuutta koskevan Budapestin yleissopimuksen (CETS nro 185), jäljempänä 'yleissopimus', tarkoituksena on helpottaa tietoverkkoja käyttävien rikosten torjuntaa. Siinä 1) on määräyksiä, joilla yhdenmukaistetaan tietoverkkorikollisuuteen liittyvien rikosten ja niihin liittyvien säännösten aineelliset kansalliset rikosoikeudelliset elementit, 2) siinä määrätään kansallisesta rikosprosessitoimivallasta, joka on tarpeen tällaisten rikosten ja muiden tietojärjestelmän avulla tehtyjen rikosten tutkintaa ja niitä

[1] Pöytäkirjan teksti liitetään neuvoston päätösehdotukseen jäsenvaltioiden valtuuttamisesta ratifioimaan pöytäkirja unionin edun mukaisesti.

[2] Vakavaa ja järjestäytynyttä rikollisuutta koskeva Euroopan unionin uhkakuva-arvio 2021 (EU SOCTA 2021).

[3] SWD(2018) 118 final.

[4] COM(2018) 225 final ja COM(2018) 226 final.

koskevia syytetoimia varten tai, jos todisteet ovat sähköisessä muodossa, ja 3) sillä pyritään luomaan nopea ja tehokas kansainvälisen yhteistyön järjestelmä.

Yleissopimus on avoin Euroopan neuvoston jäsenvaltioille ja kutsusta muille kuin jäsenvaltioille. Tällä hetkellä yleissopimuksen sopimuspuolina on 66 maata, joista 26 on Euroopan unionin jäsenvaltioita.[5] Yleissopimuksessa ei kaavailla Euroopan unionin liittymistä yleissopimukseen. Euroopan unioni on kuitenkin tunnustettu tietoverkkorikollisuutta koskevan yleissopimuksen sopimuspuolten komitean (T-CY) tarkkailijaorganisaatioksi.[6]

Huolimatta pyrkimyksistä neuvotella uudesta tietoverkkorikollisuutta koskevasta yleissopimuksesta Yhdistyneiden kansakuntien tasolla[7], Budapestin yleissopimus on edelleen tärkein monenvälinen yleissopimus tietoverkkorikollisuuden torjumiseksi. Unioni tukee johdonmukaisesti yleissopimusta[8] myös valmiuksien kehittämisohjelmien rahoituksen puitteissa.[9]

Tietoverkkorikollisuutta koskevan yleissopimuksen sopimuspuolten komitea antoi Cloud Evidence Groupin[10] ehdotusten perusteella useita suosituksia, joilla pyrittiin löytämään ratkaisuja, muun muassa tietoverkkorikollisuutta koskevan yleissopimuksen toisesta, kansainvälisen yhteistyön tiivistämistä koskevasta lisäpöytäkirjasta neuvottelemalla, haasteisiin, joita aiheuttaa tietoverkkorikollisuuteen ja muihin rikoksiin liittyvän sähköisen todistusaineiston kasvava säilyttäminen ulkomaisilla lainkäyttöalueilla toimivien palveluntarjoajien hallussa samalla, kun lainvalvontavaltuuksia rajoittavat edelleen alueelliset rajat. Tietoverkkorikollisuutta koskevan yleissopimuksen sopimuspuolten komitea hyväksyi kesäkuussa 2017 toisen lisäpöytäkirjan valmistelua koskevan toimeksiannon syyskuun 2017 ja joulukuun 2019 väliseksi ajaksi.[11] Ottaen huomioon, että keskustelujen loppuunsaattamiseen tarvittiin enemmän aikaa ja että koronaviruspandemia aiheutti rajoituksia vuosina 2020 ja 2021, tietoverkkorikollisuutta koskevan yleissopimuksen sopimuspuolten komitea jatkoi toimeksiantoa kahdesti, ensin joulukuuhun 2020 ja sen jälkeen toukokuuhun 2021.

Eurooppa-neuvoston 18. lokakuuta 2018 antamissa päätelmissä[12] esitetyn pyynnön johdosta komissio antoi 5. helmikuuta 2019 suosituksen neuvoston päätökseksi, jolla komissiolle annettiin lupa osallistua Euroopan unionin puolesta neuvotteluihin Euroopan neuvoston tietoverkkorikollisuutta koskevan yleissopimuksen toisesta lisäpöytäkirjasta.[13] Euroopan

---

5 Kaikki paitsi Irlanti, joka on allekirjoittanut yleissopimuksen, mutta ei ole ratifioinut sitä, mutta on kuitenkin sitoutunut jatkamaan liittymistä.

6 Tietoverkkorikollisuutta koskevan yleissopimuksen sopimuspuolten komitean työjärjestys (T-CY (2013) 25 rev), saatavilla osoitteessa www.coe.int/cybercrime.

7 Joulukuu 2019, YK:n yleiskokouksen päätöslauselma 74/247 tieto- ja viestintätekniikan rikollisiin tarkoituksiin käyttämisen torjunnasta.

8 JOIN(2020) 81 final.

9 Ks. esimerkiksi laajennettu maailmanlaajuinen kyberrikollisuutta koskeva toimintaohjelma (GLACY)+, osoitteessa https://www.coe.int/en/web/cybercrime/glacyplus

10 Tietoverkkorikollisuutta koskevan yleissopimuksen sopimuspuolten komitean Cloud Evidence Groupin loppuraportti *Criminal justice access to electronic evidence in cloud: Recommendations for consideration by the T-CY*, annettu 16. syyskuuta 2016.

11 https://rm.coe.int/t-cy-terms-of-reference-protocol/1680a03690

12 https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2018/10/18/20181018-european-council-conslusions/

13 COM(2019) 71 final.

tietosuojavaltuutettu antoi suositusta koskevan lausunnon 2. huhtikuuta 2019.[14] Euroopan unionin neuvosto antoi 6. kesäkuuta 2019 antamallaan päätöksellä komissiolle luvan osallistua Euroopan unionin puolesta neuvotteluihin toisesta lisäpöytäkirjasta.[15]

Kuten vuoden 2020 EU:n turvallisuusunionistrategiassa[16], vuoden 2020 EU:n kyberturvallisuusstrategiassa digitaaliselle vuosikymmenelle[17] ja vuoden 2021 EU:n järjestäytynyttä rikollisuutta koskevassa strategiassa[18] todetaan, komissio on sitoutunut saattamaan pöytäkirjaa koskevat neuvottelut nopeasti ja menestyksekkäästi päätökseen. Myös Euroopan parlamentti totesi vuonna 2021 antamassaan EU:n kyberturvallisuusstrategiaa digitaaliselle vuosikymmenelle koskevassa päätöslauselmassaan[19], että pöytäkirjaa koskeva työ on saatettava päätökseen.

Komissio osallistui Euroopan unionin puolesta pöytäkirjaa koskeviin neuvotteluihin Euroopan unionin neuvoston päätöksen mukaisesti. Komissio kuuli johdonmukaisesti neuvoston erityiskomiteaa unionin kannasta käytävien neuvottelujen osalta.

Euroopan parlamentin ja Euroopan komission välisistä suhteista tehdyn puitesopimuksen[20] mukaisesti komissio myös tiedotti Euroopan parlamentille neuvotteluista kirjallisilla mietinnöillä ja suullisilla esityksillä.

Tietoverkkorikollisuutta koskevan yleissopimuksen sopimuspuolten komitea hyväksyi 28. toukokuuta 2021 pidetyssä täysistunnossaan pöytäkirjaluonnoksen omalla tasollaan ja toimitti sen Euroopan neuvoston ministerikomitean hyväksyttäväksi.[21] Euroopan neuvoston ministerikomitea hyväksyi pöytäkirjan 17. marraskuuta 2021.

2.2. Toinen lisäpöytäkirja

Pöytäkirjan tavoitteena on tiivistää tietoverkkorikollisuutta koskevaa yhteistyötä ja rikokseen liittyvien sähköisessä muodossa olevien todisteiden keräämistä yksittäisiä rikostutkintatoimia tai rikosoikeudellisia menettelyjä varten. Pöytäkirjassa tunnustetaan tarve lisätä ja tehostaa valtioiden välistä ja yksityisen sektorin kanssa tehtävää yhteistyötä sekä lisätä selkeyttä ja oikeusvarmuutta palveluntarjoajien ja muiden yhteisöjen kannalta olosuhteista, joissa ne voivat vastata muiden sopimuspuolten rikosoikeudellisten viranomaisten pyyntöihin sähköisten todisteiden luovuttamisesta.

Pöytäkirjassa tunnustetaan myös, että tehokas rajat ylittävä yhteistyö rikosoikeudellisissa tarkoituksissa, myös julkisen sektorin viranomaisten ja yksityisen sektorin yksiköiden välillä, edellyttää toimivia edellytyksiä ja vahvoja suojatoimenpiteitä perusoikeuksien suojaamiseksi. Tätä varten pöytäkirjassa noudatetaan oikeusperustaista lähestymistapaa, ja siinä määrätään kansainvälisten ihmisoikeusvälineiden, kuten Euroopan neuvoston vuoden 1950

[14] Euroopan tietosuojavaltuutetun lausunto, joka koskee osallistumista tietoverkkorikollisuuteen liittyvän Budapestin yleissopimuksen toisesta lisäpöytäkirjasta käytäviin neuvotteluihin, annettu 2. huhtikuuta 2019, lausunto 3/2019.
[15] Neuvoston päätös 9116/19.
[16] COM(2020) 605 final.
[17] JOIN(2020) 81 final.
[18] COM(2021) 170 final.
[19] Euroopan parlamentin päätöslauselma, annettu 10 päivänä kesäkuuta 2021, EU:n kyberturvallisuusstrategiasta digitaaliselle vuosikymmenelle
[20] Viite L 304/47.
[21] https://rm.coe.int/0900001680a2aa42

ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen, mukaisista ehdoista ja suojatoimenpiteistä. Koska sähköiset todisteet koskevat usein henkilötietoja, pöytäkirja sisältää myös vahvat suojatoimenpiteet yksityisyyden ja henkilötietojen suojaamiseksi.

Määräykset, joihin viitataan seuraavissa kohdissa, ovat erityisen tärkeitä pöytäkirjan kannalta. Pöytäkirjan liitteenä on yksityiskohtainen selitysmuistio. Vaikka selitysmuistio ei ole pöytäkirjan velvoittavan tulkinnan mahdollistava väline, sen tarkoituksena on ”ohjata ja avustaa sopimuspuolia” pöytäkirjan soveltamisessa.[22]

2.2.1. Yhteiset määräykset

Pöytäkirjan I luvussa määrätään yhteisistä määräyksistä. Pöytäkirjan 2 artiklassa määritellään sen soveltamisala yleissopimuksen soveltamisalan mukaisesti: sitä sovelletaan tietojärjestelmiin ja dataan liittyviä rikoksia koskeviin yksittäisiin rikostutkintoihin tai rikosoikeudellisiin menettelyihin sekä rikoksen todisteiden keräämiseen sähköisessä muodossa.

Pöytäkirjan 3 artiklaan sisältyvät määritelmät, jotka koskevat ’keskusviranomaisia’, ’toimivaltaisia viranomaisia’, ’hätätilanteita’, ’henkilötietoja’ ja ’siirtävää sopimuspuolta’. Näitä määritelmiä sovelletaan pöytäkirjaan yhdessä yleissopimukseen sisältyvien määritelmien kanssa.

Pöytäkirjan 4 artiklassa määritellään kielet, joilla sopimuspuolten on toimitettava pöytäkirjan mukaiset määräykset, pyynnöt ja ilmoitukset.

2.2.2. Yhteistyötoimet

Pöytäkirjan II luvussa määrätään yhteistyön tiivistämiseen tähtäävistä toimenpiteistä. Ensinnäkin 5 artiklan 1 kappaleessa määrätään, että sopimuspuolet tekevät pöytäkirjan perusteella mahdollisimman laajaa yhteistyötä. Pöytäkirjan 5 artiklan 2–5 kappaleessa määrätään pöytäkirjan toimenpiteiden soveltamisesta voimassa oleviin keskinäistä oikeusapua koskeviin sopimuksiin tai järjestelyihin. Sen 5 artiklan 7 kappaleessa määrätään, että II luvun toimenpiteet eivät rajoita sopimuspuolten välistä tai palveluntarjoajien tai yhteisöjen kanssa muiden sovellettavien sopimusten, järjestelyjen, käytäntöjen tai kansallisen lainsäädännön välityksellä tehtävää yhteistyötä.

Pöytäkirjan 6 artiklassa luodaan perusta yhden sopimuspuolen toimivaltaisten viranomaisten ja toisessa sopimuspuolessa verkkotunnusten rekisteröintipalveluja tarjoavien yhteisöjen väliselle suoralle yhteistyölle verkkotunnusten rekisteröintiä koskevien tietojen luovuttamiseksi.

Sen 7 artiklassa luodaan perusta yhden sopimuspuolen toimivaltaisten viranomaisten ja toisessa sopimuspuolessa toimivien palveluntarjoajien suoralle yhteistyölle tilaajaa koskevien tietojen luovuttamiseksi.

Sen 8 artikla tarjoaa perustan viranomaisten väliselle tiiviimmälle yhteistyölle datan luovuttamisessa.

[22] Ks. pöytäkirjaan liitetyn selitysmuistion 2 kohta.

Pöytäkirjan 9 artikla tarjoaa perustan viranomaisten väliselle yhteistyölle datan luovuttamiseksi hätätilanteissa.

Sen 10 artikla tarjoaa perustan keskinäiselle oikeusavulle hätätilanteissa.

Sen 11 artikla tarjoaa perustan yhteistyölle videoneuvottelun kautta.

Sen 12 artikla muodostaa perustan yhteisille tutkintatoimille ja yhteisille tutkintaryhmille.

2.2.3. Suojatoimenpiteet

Pöytäkirjassa noudatetaan oikeusperustaista lähestymistapaa, johon sisältyy tarkat ehdot ja suojatoimenpiteet, joista osa on sisällytetty erityisiin yhteistyötoimenpiteisiin sekä pöytäkirjan III lukuun. Pöytäkirjan 13 artiklassa edellytetään sopimuspuolten varmistavan, että valtuuksiin ja menettelyihin sovelletaan asianmukaista perusoikeuksien suojan tasoa, mikä yleissopimuksen 15 artiklan mukaisesti varmistaa suhteellisuusperiaatteen soveltamisen.

Pöytäkirjan 14 artiklassa määrätään henkilötietojen, sellaisina kuin ne on määritelty 3 artiklassa, suojasta yksilöiden suojelusta henkilötietojen automaattisessa tietojenkäsittelyssä tehdyn yleissopimuksen muutospöytäkirjan (CETS 223) (yleissopimus 108+) ja unionin lainsäädännön mukaisesti.

Tältä pohjalta 14 artiklan 2–15 kappaleessa vahvistetaan tietosuojaa koskevat perusperiaatteet, mukaan lukien käyttötarkoituksen rajoittaminen, oikeusperusta, tietojen laatu ja erityisten tietoryhmien käsittelyyn sovellettavat säännöt, rekisterinpitäjiin sovellettavat velvoitteet, mukaan lukien tietojen säilyttämisajat, kirjanpito, turvallisuus ja edelleensiirrot, täytäntöönpanokelpoiset yksilön oikeudet, jotka koskevat muun muassa ilmoittamista, tietoihin pääsyä, oikaisemista ja automaattista päätöksentekoa, yhden tai useamman viranomaisen riippumaton ja tehokas valvonta sekä hallinnolliset ja oikeudelliset muutoksenhakukeinot. Suojatoimenpiteet kattavat kaikki pöytäkirjassa määritellyt yhteistyömuodot, ja niitä on tarvittaessa mukautettava suoran yhteistyön erityispiirteiden huomioon ottamiseksi (esimerkiksi rikkomuksista ilmoittamisen yhteydessä). Tiettyjen yksilön oikeuksien käyttöä voidaan lykätä, rajoittaa tai siitä voidaan kieltäytyä, jos se on tarpeen ja oikeasuhteista tärkeiden yleisen edun mukaisten tavoitteiden saavuttamiseksi ja erityisesti käynnissä olevien lainvalvontatutkintatoimien vaarantumisen ehkäisemiseksi, mikä on myös unionin oikeuden mukaista.

Pöytäkirjan 14 artiklaa olisi luettava myös yhdessä pöytäkirjan 23 artiklan kanssa. Sen 23 artiklassa vahvistetaan pöytäkirjan mukaisten suojatoimenpiteiden vaikuttavuutta määräämällä, että tietoverkkorikollisuutta koskevan yleissopimuksen sopimuspuolten komitea arvioi pöytäkirjan määräysten täytäntöön panemiseksi kansallisessa lainsäädännössä toteutettujen toimenpiteiden täytäntöönpanoa ja soveltamista. Erityisesti23 artiklan 3 kappaleessa tunnustetaan nimenomaisesti, että sitä, miten sopimuspuolet ovat panneet 14 artiklan täytäntöön, on arvioitava sen jälkeen, kun kymmenen yleissopimuksen sopimuspuolta on ilmaissut suostumuksensa tulla pöytäkirjan sitomiksi.

Lisäsuojatoimenpiteenä 14 artiklan 15 kappaleessa määrätään, että mikäli sopimuspuolella on olennaista näyttöä siitä, että toinen sopimuspuoli rikkoo järjestelmällisesti tai olennaisesti pöytäkirjassa vahvistettuja suojatoimenpiteitä, se voi keskeyttää henkilötietojen siirron kyseiselle sopimuspuolelle neuvottelujen jälkeen (niitä ei edellytetä kiireellisissä tapauksissa). Kaikkia ennen keskeyttämistä siirrettyjä henkilötietoja käsitellään edelleen pöytäkirjan mukaisesti.

Lopuksi, koska pöytäkirja on luonteeltaan monenvälinen, pöytäkirjan 14 artiklan 1 kappaleen b ja c kohdassa annetaan kahdenvälisissä suhteissa oleville sopimuspuolille mahdollisuus sopia tietyin ehdoin vaihtoehtoisista tavoista varmistaa pöytäkirjan mukaisesti siirrettyjen henkilötietojen suoja. Vaikka 14 artiklan 2–15 kappaleen suojatoimenpiteitä sovelletaan oletusarvoisesti henkilötietoja saaviin sopimuspuoliin, 14 artiklan 1 kappaleen b kohdan perusteella sopimuspuolet, joita sitoo vastavuoroisesti kansainvälinen sopimus, jolla luodaan kattavat puitteet henkilötietojen suojaamiseksi asianomaisten sopimuspuolten lainsäädännön sovellettavien vaatimusten mukaisesti, voivat hyödyntää myös näitä puitteita. Tämä koskee esimerkiksi yleissopimusta 108+ (niiden sopimuspuolten osalta, jotka sallivat tietojen siirron muille sopimuspuolille kyseisen yleissopimuksen nojalla) tai EU:n ja Yhdysvaltojen välistä tietosuojaa koskevaa puitesopimusta (sen soveltamisalalla eli henkilötietojen siirtämisessä viranomaisten välillä ja yhdessä Yhdysvaltojen ja EU:n välisen erityisen siirtojärjestelyn kanssa viranomaisten ja palveluntarjoajien välisessä suorassa yhteistyössä). Lisäksi sopimuspuolet voivat 14 artiklan 1 kappaleen c kohdan perusteella päättää vastavuoroisesti, että henkilötietojen siirto tapahtuu muiden asianomaisten sopimuspuolten välisten sopimusten tai järjestelyjen perusteella. EU:n jäsenvaltioiden osalta tällaiseen vaihtoehtoiseen sopimukseen tai järjestelyyn voidaan vedota pöytäkirjan mukaisissa tiedonsiirroissa ainoastaan, jos tällaiset siirrot ovat unionin tietosuojalainsäädännön, erityisesti direktiivin (EU) 2016/680 (direktiivi lainvalvontatarkoituksessa käsiteltyjen henkilötietojen suojasta) V luvun ja (pöytäkirjan 6 ja 7 artiklan mukaisessa viranomaisten ja palveluntarjoajien välisessä suorassa yhteistyössä) asetuksen (EU) 2016/679 (yleinen tietosuoja-asetus) V luvun vaatimusten mukaisia.

2.2.4. Loppumääräykset

Pöytäkirjan IV luvussa määrätään loppumääräyksistä. Sen 15 artiklan 1 kappaleen a kohdassa taataan muun muassa, että sopimuspuolet voivat luoda suhteensa pöytäkirjassa mainittuihin asioihin muulla tavoin yleissopimuksen 39 artiklan 2 kappaleen mukaisesti. Sen 15 artiklan 1 kappaleen b kohdassa taataan, että pöytäkirjan sopimuspuolina olevat EU:n jäsenvaltiot voivat edelleen soveltaa unionin oikeutta keskinäisissä suhteissaan. Pöytäkirjan 15 artiklan 2 kappaleessa määrätään myös, että pöytäkirjaan sovelletaan yleissopimuksen 39 artiklan 3 kappaletta.

Pöytäkirjan 16 artiklan 3 kappaleessa todetaan, että pöytäkirja tulee voimaan, kun viisi yleissopimuksen sopimuspuolta on ilmaissut suostumuksensa tulla pöytäkirjan sitomiksi.

Pöytäkirjan 19 artiklan 1 kappaleessa määrätään, että sopimuspuolet voivat käyttää oikeuttaan tehdä 7 artiklan 9 kappaleen a ja b kohtaa, 8 artiklan 13 kappaletta ja 17 artiklaa koskevia varaumia. Sen 19 artiklan 2 kappaleessa määrätään, että sopimuspuolet voivat antaa 7 artiklan 2 kappaleen b kohtaa ja 8 kappaletta, 8 artiklan 11 kappaletta, 9 artiklan 1 kappaleen b kohtaa ja 5 kappaletta, 10 artiklan 9 kappaletta, 12 artiklan 3 kappaletta ja 18 artiklan 2 kappaletta koskevia selityksiä. Sen 19 artiklan 3 kappaleessa määrätään, että sopimuspuoli antaa 7 artiklan 5 kappaleen a ja e kohdassa, 8 artiklan 4 kappaleessa ja 10 kappaleen a ja b kohdassa, 14 artiklan 7 kappaleen c kohdassa ja 10 kappaleen b kohdassa sekä 17 artiklan 2 kappaleessa yksilöidyt selitykset, ilmoitukset tai tiedonannot.

Pöytäkirjan 23 artiklan 1 kappale muodostaa perustan sopimuspuolten välisille neuvotteluille, myös tietoverkkorikollisuutta koskevan yleissopimuksen sopimuspuolten komitean kautta, yleissopimuksen 46 artiklan mukaisesti. Sen 23 artiklan 2 kappale tarjoaa myös perustan pöytäkirjan määräysten käytön ja täytäntöönpanon arvioinnille. Pöytäkirjan 23 artiklan 3 kappaleessa varmistetaan, että tietosuojaa koskevan 14 artiklan käytön ja täytäntöönpanon arviointi aloitetaan, kun kymmenen sopimuspuolta on ilmaissut suostumuksensa tulla pöytäkirjan sitomiksi.

2.3. Unionin oikeus ja politiikka tällä alalla

Pöytäkirjan soveltamisala kuuluu pitkälti SEUT-sopimuksen 82 artiklan 1 kappaleeseen ja 16 artiklaan perustuvien yhteisten sääntöjen piiriin. Euroopan unionin nykyinen oikeudellinen kehys sisältää erityisesti lainvalvontaa ja rikosoikeudellista yhteistyötä koskevia säädöksiä, kuten rikosasioita koskevasta eurooppalaisesta tutkintamääräyksestä annetun direktiivin 2014/41/EU, yleissopimuksen keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä ja neuvoston puitepäätöksen 2002/465/YOS yhteisistä tutkintaryhmistä. Lisäksi Euroopan unioni on tehnyt useita kahdenvälisiä sopimuksia unionin ja kolmansien maiden välillä, kuten sopimukset keskinäisestä oikeusavusta Euroopan unionin ja Amerikan yhdysvaltojen välillä, Euroopan unionin ja Japanin välillä ja Euroopan unionin sekä Norjan ja Islannin välillä. Nykyinen Euroopan unionin oikeudellinen kehys pitää sisällään myös neuvoston asetuksen (EU) 2017/1939 tiiviimmän yhteistyön toteuttamisesta Euroopan syyttäjänviraston (jäljempänä ’EPPO’) perustamisessa. Tiiviimpään yhteistyöhön osallistuvien jäsenvaltioiden olisi varmistettava, että EPPO voi asetuksen (EU) 2017/1939 22, 23 ja 25 artiklassa säädettyä toimivaltaansa käyttäessään pyrkiä pöytäkirjan mukaiseen yhteistyöhön samalla tavoin kuin kyseisten jäsenvaltioiden kansalliset syyttäjät. Nämä välineet ja sopimukset liittyvät erityisesti pöytäkirjan 8, 9, 10, 11 ja 12 artiklaan.

Lisäksi unioni on hyväksynyt useita direktiivejä, joilla vahvistetaan epäiltyjen ja syytettyjen prosessuaalisia oikeuksia.[23] Nämä välineet liittyvät erityisesti pöytäkirjan 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12 ja 13 artiklaan. Yksi erityisistä suojatoimenpiteistä koskee henkilötietojen suojaa, joka on EU:n perussopimuksiin ja Euroopan unionin perusoikeuskirjaan kirjattu perusoikeus. Henkilötietoja saa käsitellä vain asetuksen (EU) 2016/679 (yleinen tietosuoja-asetus) ja direktiivin (EU) 2016/680 (direktiivi lainvalvontatarkoituksessa käsiteltyjen henkilötietojen suojasta) mukaisesti. Jokaisen perusoikeus yksityis- ja perhe-elämän, kodin ja viestinnän kunnioittamiseen sisältää olennaisena osana viestinnän yksityisyyden kunnioittamisen. Sähköistä viestintää koskevia tietoja voidaan käsitellä ainoastaan direktiivin 2002/58/EY (sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivi) mukaisesti. Nämä välineet liittyvät erityisesti pöytäkirjan 14 artiklaan.

Pöytäkirjan 14 artiklan 2–15 kappaleessa määrätään unionin tietosuojasäännöissä ja erityisesti yleisen tietosuoja-asetuksen 46 artiklassa ja lainvalvontatarkoituksessa käsiteltyjen

[23] Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2010/64/EU, annettu 20 päivänä lokakuuta 2010, oikeudesta tulkkaukseen ja käännöksiin rikosoikeudellisissa menettelyissä, EUVL L 280, 26.10.2010, s. 1; Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/13/EU, annettu 22 päivänä toukokuuta 2012, tiedonsaantioikeudesta rikosoikeudellisissa menettelyissä, EUVL L 142, 1.6.2012, s. 1; Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2013/48/EU, annettu 22 päivänä lokakuuta 2013, oikeudesta käyttää avustajaa rikosoikeudellisissa menettelyissä ja eurooppalaista pidätysmääräystä koskevissa menettelyissä sekä oikeudesta saada tieto vapaudenmenetyksestä ilmoitetuksi kolmannelle osapuolelle ja pitää vapaudenmenetyksen aikana yhteyttä kolmansiin henkilöihin ja konsuliviranomaisiin, EUVL L 294, 6.11.2013, s. 1; Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2016/1919, annettu 26 päivänä lokakuuta 2016, oikeusavusta rikosoikeudellisissa menettelyissä epäillyille ja syytetyille henkilöille ja eurooppalaista pidätysmääräystä koskevissa menettelyissä etsityille henkilöille, EUVL L 297, 4.11.2016, s. 1; Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2016/800, annettu 11 päivänä toukokuuta 2016, rikoksesta epäiltyjä tai syytettyjä lapsia koskevista menettelyllisistä suojatoimenpiteistä rikosoikeudellisissa menettelyissä, EUVL L 132, 21.5.2016, s. 1; Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2016/343, annettu 9 päivänä maaliskuuta 2016, eräiden syyttömyysolettamaan liittyvien näkökohtien ja läsnäoloa oikeudenkäynnissä koskevan oikeuden lujittamisesta rikosoikeudellisissa menettelyissä, EUVL L 65, 11.3.2016, s. 1; Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/13/EU, annettu 22 päivänä toukokuuta 2012, tiedonsaantioikeudesta rikosoikeudellisissa menettelyissä.

henkilötietojen suojasta annetun direktiivin 37 artiklassa sekä unionin tuomioistuimen asiaa koskevassa oikeuskäytännössä tarkoitetuista asianmukaisista tietosuojaa koskevista suojatoimenpiteistä. Unionin oikeuden vaatimusten mukaisesti[24] ja pöytäkirjan 14 artiklassa vahvistettujen suojatoimenpiteiden vaikuttavuuden takaamiseksi jäsenvaltioiden olisi varmistettava, että henkilöille, joiden tietoja on siirretty, ilmoitetaan asiasta, edellyttäen, ettei esimerkiksi käynnissä olevien tutkintatoimien vaarantamisen välttämisestä aiheudu tiettyjä rajoituksia. Pöytäkirjan 14 artiklan 11 kappaleen c kohta tarjoaa perustan, jonka mukaisesti jäsenvaltiot voivat täyttää tämän vaatimuksen.

Pöytäkirjan 14 artiklan 1 kappaleen yhteensopivuus unionin tietosuojasääntöjen kanssa edellyttää myös, että jäsenvaltiot harkitsevat seuraavia mahdollisia vaihtoehtoisia tapoja varmistaa pöytäkirjan mukaisesti siirrettyjen henkilötietojen asianmukainen suoja. Mitä tulee muihin kansainvälisiin sopimuksiin, joilla luodaan kattavat puitteet henkilötietojen suojaamiseksi asianomaisten sopimuspuolten lainsäädännön sovellettavien vaatimusten mukaisesti, 14 artiklan 1 kappaleen b kohdan mukaan jäsenvaltioiden olisi otettava huomioon, että suoraa yhteistyötä varten EU:n ja Yhdysvaltojen välistä tietosuojaa koskevaa puitesopimusta on täydennettävä lisäsuojatoimenpiteillä, jotka määritetään Yhdysvaltojen ja EU:n/sen jäsenvaltioiden välisessä erityisessä siirtojärjestelyssä ja joissa otetaan huomioon ainutlaatuiset vaatimukset, jotka liittyvät palveluntarjoajien suoraan siirtämiin sähköisiin todisteisiin, eivät siirtoihin viranomaisten välillä.[25]

Pöytäkirjan 14 artiklan 1 kappaleen b kohdan mukaan jäsenvaltioiden olisi myös katsottava, että niiden EU:n jäsenvaltioiden osalta, jotka ovat yleissopimuksen 108+ sopimuspuolia, yleissopimus ei sellaisenaan tarjoa asianmukaista perustaa pöytäkirjan mukaisille rajat ylittäville tiedonsiirroille muille tuon yleissopimuksen sopimuspuolille. Tältä osin niiden olisi tarkasteltava yleissopimuksen 108+ 14 artiklan 1 kappaleen viimeistä virkettä[26].

Lopuksi jäsenvaltioiden olisi muiden 14 artiklan 1 kappaleen c kohdan mukaisten sopimusten tai järjestelyjen osalta katsottava, että ne voivat tukeutua tällaisiin muihin sopimuksiin tai järjestelyihin ainoastaan, jos joko Euroopan komissio on tehnyt asianomaisen kolmannen maan osalta yleisen tietosuoja-asetuksen (EU) 2016/679 45 artiklan tai lainvalvontatarkoituksessa käsiteltyjen henkilötietojen suojasta annetun direktiivin (EU) 2016/680 36 artiklan mukaisen tietosuojan riittävyyttä koskevan päätöksen , joka kattaa

[24] Ks. unionin tuomioistuimen (suuri jaosto) lausunto 1/15, ECLI:EU:C:2017:592, 220 kohta. Ks. myös tietosuojaneuvoston 13. marraskuuta 2019 antama kannanotto Euroopan neuvoston tietoverkkorikollisuutta koskevaan yleissopimukseen (Budapestin yleissopimus) liittyvän toisen lisäpöytäkirjan luonnoksesta käytäviin neuvotteluihin, s. 6 (”Toimivaltaisten kansallisten viranomaisten, joille on myönnetty pääsy tietoihin, on ilmoitettava asianomaisille henkilöille sovellettavien kansallisten menettelyjen mukaisesti heti, kun ilmoitus ei enää vaaranna kyseisten viranomaisten tekemiä tutkintatoimia. ... Ilmoittaminen on tarpeen, jotta asianomaiset henkilöt voivat käyttää muun muassa oikeuttaan oikeussuojakeinoihin ja oikeuttaan tietosuojaan henkilötietojensa käsittelyssä”).

[25] Tästä syystä 21 päivänä toukokuuta 2019 annettu neuvoston päätös luvan antamisesta aloittaa neuvottelut sopimuksen tekemiseksi Euroopan unionin ja Amerikan yhdysvaltojen välillä oikeudelliseen yhteistyöhön rikosasioissa liittyvästä rajatylittävästä pääsystä sähköiseen todistusaineistoon (9114/19), sisältää neuvotteluohjeissa useita tietosuojaa koskevia lisäsuojatoimenpiteitä. Neuvotteluohjeissa määrätään erityisesti, että ”[s]opimuksen olisi täydennettävä tietosuojaa koskevaa puitesopimusta uusilla suojatoimilla, joissa otetaan huomioon asianomaisten tietoluokkien arkaluontoisuusaste ja erityisvaatimukset, joita liittyy sähköisen todistusaineiston siirtoon suoraan palveluntarjoajilta sen sijaan, että tietoja siirrettäisiin viranomaisten välillä, sekä toimivaltaisten viranomaisten suoraan palveluntarjoajille suorittamiin tiedonsiirtoihin.”

[26] Ks. myös yksilöiden suojelusta henkilötietojen automaattisessa tietojenkäsittelyssä tehdyn yleissopimuksen muutospöytäkirjan selitysmuistio, 10. lokakuuta 2018, 106–107 kohta.

kyseiset tiedonsiirrot, tai jos tällainen muu sopimus tai järjestely itsessään varmistaa asianmukaiset tietosuojaa koskevat suojatoimenpiteet yleisen tietosuoja-asetuksen 46 artiklan tai lainvalvontatarkoituksessa käsiteltyjen henkilötietojen suojasta annetun direktiivin 37 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaisesti.

On otettava huomioon paitsi unionin oikeus sellaisena kuin se on tällä hetkellä kyseisellä alalla, myös sen tuleva kehitys, sikäli kuin se on ennakoitavissa arvioinnin ajankohtana. Pöytäkirjan kattama ala liittyy suoraan unionin oikeuden ennakoitavissa olevaan tulevaan kehitykseen. Tältä osin olisi otettava huomioon komission huhtikuussa 2018 tekemät ehdotukset sähköisten todisteiden rajat ylittävästä saatavuudesta.[27] Nämä välineet liittyvät erityisesti pöytäkirjan 6 ja 7 artiklaan.

Osallistuessaan unionin puolesta käytäviin neuvotteluihin komissio varmisti, että pöytäkirja on täysin yhteensopiva unionin oikeuden ja siitä johtuvien jäsenvaltioiden velvoitteiden kanssa. Komissio varmisti erityisesti, että pöytäkirjan määräykset antavat jäsenvaltioille mahdollisuuden kunnioittaa EU:n perussopimuksissa ja perusoikeuskirjassa vahvistettuja unionin oikeuteen sisältyviä perusoikeuksia, -vapauksia ja yleisiä periaatteita, mukaan lukien oikeasuhteisuus, prosessuaaliset oikeudet, syyttömyysolettama ja rikosoikeudellisten menettelyjen kohteena olevien henkilöiden oikeus puolustukseen sekä yksityisyyden suoja ja henkilötietojen ja sähköisten viestintätietojen suoja, kun tällaisia tietoja käsitellään, mukaan lukien siirrot lainvalvontaviranomaisille Euroopan unionin ulkopuolisissa maissa, sekä lainvalvonta- ja oikeusviranomaisille tältä osin mahdollisesti kuuluvat velvoitteet. Komissio otti huomioon myös Euroopan tietosuojavaltuutetun[28] ja Euroopan tietosuojaneuvoston lausunnot.[29]

Lisäksi komissio varmisti, että pöytäkirjan määräykset ja komission sähköistä todistusaineistoa koskevat ehdotukset ovat yhteensopivia, myös siksi, että lainsäädäntöehdotukset ovat kehittyneet lainsäätäjien kanssa käydyissä keskusteluissa, ja että pöytäkirja ei aiheuttaisi lainvalintaa. Komissio varmisti erityisesti, että pöytäkirjaan sisältyvät asianmukaiset tietosuojaa ja yksityisyyttä koskevat suojatoimenpiteet, joiden avulla EU:n palveluntarjoajat voivat täyttää EU:n tietosuojaa ja yksityisyyden suojaa koskevan lainsäädännön mukaiset velvoitteensa, sikäli kuin pöytäkirjassa määrätään oikeudellisesta perustasta tietojen siirrolle sellaisten määräysten tai pyyntöjen perusteella, jotka pöytäkirjan EU:n ulkopuolisen sopimuspuolen viranomainen on antanut ja joissa vaaditaan EU:n rekisterinpitäjää tai henkilötietojen käsittelijää luovuttamaan henkilötietoja tai sähköisen viestinnän tietoja.

---

[27] COM(2018) 225 final ja COM(2018) 226 final.

[28] Euroopan tietosuojavaltuutetun lausunto, joka koskee osallistumista tietoverkkorikollisuuteen liittyvän Budapestin yleissopimuksen toisesta lisäpöytäkirjasta käytäviin neuvotteluihin, 2. huhtikuuta 2019, lausunto 3/2019.

[29] Mukaan lukien Euroopan tietosuojaneuvoston kannanotto Euroopan neuvoston tietoverkkorikollisuutta koskevan yleissopimuksen (Budapestin yleissopimuksen) toisen lisäpöytäkirjan luonnoksesta käytäviin neuvotteluihin, 13. marraskuuta 2019; lausunto 02/2021 Euroopan neuvostossa tehdyn tietoverkkorikollisuutta koskevan yleissopimuksen (Budapestin yleissopimus) toisen lisäpöytäkirjan uusista määräysluonnoksista, 2. helmikuuta 2021; Euroopan tietosuojaneuvoston kannanotto Euroopan neuvostossa tehdyn tietoverkkorikollisuutta koskevan Budapestin yleissopimuksen toisen lisäpöytäkirjan luonnosta koskevaan kuudenteen neuvottelukierrokseen, 4. toukokuuta 2021.

2.4. Varaumat, selitykset, ilmoitukset ja tiedonannot sekä muut näkökohdat

Pöytäkirja tarjoaa sopimuspuolille perustan tiettyjen varaumien käyttämiseen ja tiettyjä artikloja koskevien selitysten, ilmoitusten tai tiedonantojen tekemiseen. Jäsenvaltioiden olisi omaksuttava yhtenäinen lähestymistapa tiettyihin varaumiin ja selityksiin sekä ilmoituksiin ja tiedonantoihin, jotka on esitetty tämän päätöksen liitteessä. Pöytäkirjan täytäntöönpanon yhteensopivuuden varmistamiseksi unionin oikeuden kanssa EU:n jäsenvaltioiden olisi otettava jäljempänä esitetty kanta näihin varaumiin ja selityksiin. Jos pöytäkirjassa annetaan perusta muille varaumille, selityksille, ilmoituksille tai tiedonannoille, tässä ehdotuksessa annetaan jäsenvaltioille valtuudet harkita ja esittää omia varaumiaan, selityksiään, ilmoituksiaan tai tiedonantojaan.

Pöytäkirjan määräysten sekä asiaa koskevan unionin lainsäädännön ja politiikkatoimien yhteensopivuuden varmistamiseksi jäsenvaltioiden ei pitäisi käyttää oikeuttaan tehdä 7 artiklan 9 kappaleen a[30] ja b[31] kohdan mukaisia varaumia. Lisäksi jäsenvaltioiden olisi tehtävä 7 artiklan 2 kappaleen b kohdan[32] mukainen selitys ja 7 artiklan 5 kappaleen a kohdan[33] mukainen ilmoitus. Näiden varaumien puuttuminen sekä selityksen ja ilmoituksen antaminen ovat tärkeitä sen varmistamiseksi, että pöytäkirja on yhteensopiva sähköistä todistusaineistoa koskevien komission lainsäädäntöehdotusten kanssa, myös sen vuoksi, että lainsäädäntöehdotukset kehittyvät lainsäätäjien kanssa käytävissä keskusteluissa.

Lisäksi sen varmistamiseksi, että EU:n jäsenvaltiot soveltavat pöytäkirjaa yhdenmukaisesti tehdessään yhteistyötä sellaisten sopimuspuolten kanssa, jotka eivät ole EU:n jäsenvaltioita, jäsenvaltioita kannustetaan olemaan käyttämättä oikeuttaan tehdä 8 artiklan 13 kappaleen[34] mukainen varauma myös siksi, että tällaisella varaumalla olisi vastavuoroinen vaikutus[35]. Jäsenvaltioiden tulisi antaa 8 artiklan 4 kappaleen mukainen selitys sen varmistamiseksi, että määräykset voidaan panna täytäntöön, mikäli tarvitaan täydentäviä tietoja esimerkiksi käsiteltävänä olevan tapauksen olosuhteista oikeasuhteisuuden ja tarpeellisuuden arvioimiseksi.[36]

Jäsenvaltioita kannustetaan myös olemaan antamatta 9 artiklan 1 kappaleen b kohdan[37] mukaista selitystä pöytäkirjan tehokkaan soveltamisen varmistamiseksi.

---

30 Sallitaan sopimuspuolille oikeus olla soveltamatta 7 artiklaa (tilaajaa koskevien tietojen luovuttaminen).

31 Sallitaan sopimuspuolille oikeus olla soveltamatta 7 artiklaa (tilaajaa koskevien tietojen luovuttaminen) tietyntyyppisiin yhteysnumeroihin, jos se olisi ristiriidassa niiden kansallisen oikeusjärjestelmän perusperiaatteiden kanssa.

32 Sallitaan sopimuspuolten antaa selitys, että 7 artiklan 1 kappaleen (tilaajaa koskevien tietojen luovuttaminen) mukainen määräys on annettava syyttäjän tai muun oikeusviranomaisen toimesta tai valvonnassa tai muussa tapauksessa riippumattoman valvonnan alaisena.

33 Sallitaan sopimuspuolten ilmoittaa Euroopan neuvoston pääsihteerille, että kun 7 artiklan 1 kappaleen (tilaajaa koskevien tietojen luovuttaminen) nojalla annetaan määräys sen alueella olevalle palveluntarjoajalle, sopimuspuoli edellyttää kaikissa tapauksissa tai yksilöidyissä olosuhteissa, että määräys, lisätiedot ja tutkintaan tai menettelyyn liittyviä seikkoja koskeva yhteenveto ilmoitetaan samanaikaisesti.

34 Sallitaan sopimuspuolille oikeus olla soveltamatta liikennetietoihin 8 artiklaa (toisen sopimuspuolen antamien määräysten täytäntöönpano).

35 Ks. pöytäkirjaan liitetyn selitysmuistion 147 kohta, jossa todetaan, että ”sopimuspuoli, joka tekee varauman tämän artiklan nojalla, ei saa toimittaa liikennetietoja koskevia määräyksiä muille sopimuspuolille [8 artiklan] 1 kappaleen nojalla”.

36 Sallitaan sopimuspuolten antaa selitys, että 8 artiklan 1 kappaleen mukaisten (toisen sopimuspuolen antamien määräysten täytäntöönpano) määräysten täytäntöön panemiseksi tarvitaan täydentäviä lisätietoja.

37 Sallitaan sopimuspuolten antaa selitys, että ne eivät täytä 9 artiklan 1 kappaleen a kohdan (datan nopeutettu luovuttaminen hätätilanteessa) mukaisia pyyntöjä, joissa vaaditaan ainoastaan tilaajaa koskevien tietojen luovuttamista.

Jäsenvaltioiden tulisi toimittaa 7 artiklan 5 kappaleen e kohdan[38], 8 artiklan 10 kappaleen a ja b kohdan[39], 14 artiklan 7 kappaleen c kohdan ja 10 kappaleen b kohdan mukaiset tiedonannot pöytäkirjan yleisen tehokkaan soveltamisen varmistamiseksi.[40]

Lopuksi jäsenvaltioiden olisi myös toteutettava tarvittavat 14 artiklan 11 kappaleen c kohdan mukaiset toimenpiteet sen varmistamiseksi, että vastaanottavalle sopimuspuolelle ilmoitetaan siirtämisen yhteydessä unionin oikeuden mukaisesta ilmoitusvelvollisuudesta henkilölle, johon tiedot liittyvät[41], ja asianmukaiset yhteystiedot, jotta vastaanottava sopimuspuoli voi ilmoittaa EU:n jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle, kun luottamuksellisuutta koskevia rajoituksia ei enää sovelleta ja ilmoitus voidaan toimittaa.

2.5. Ehdotuksen perustelut

Pöytäkirja tulee voimaan, kun viisi sopimuspuolta on ilmaissut suostumuksensa tulla pöytäkirjan sitomiksi 16 artiklan 1 ja 2 kappaleen määräysten mukaisesti. Pöytäkirjan allekirjoitustilaisuus on tarkoitus järjestää maaliskuussa 2022.

EU:n jäsenvaltioiden tulisi toteuttaa tarvittavat toimenpiteet varmistaakseen pöytäkirjan nopean voimaantulon, joka on tärkeää useiden tekijöiden vuoksi.

Ensinnäkin pöytäkirjalla varmistetaan, että lainvalvonta- ja oikeusviranomaisilla on paremmat valmiudet hankkia rikostutkinnassa tarvittavaa sähköistä todistusaineistoa. Kun otetaan huomioon sähköisten todisteiden kasvava merkitys rikostutkinnassa, lainvalvonta- ja oikeusviranomaiset tarvitsevat kiireesti käyttöönsä asianmukaiset välineet, jotta ne voivat tehokkaasti saada pääsyn sähköisiin todisteisiin varmistaakseen, että ne voivat tuloksellisesti torjua rikollisuutta verkossa.

Toiseksi pöytäkirjalla varmistetaan, että tällaisia toimenpiteitä sähköisen todistusaineiston saamiseksi käytetään tavalla, joka sallii jäsenvaltioiden kunnioittaa perusoikeuksia, muun muassa rikosprosessuaalisia oikeuksia, oikeutta yksityisyyteen ja oikeutta henkilötietojen suojaan. Koska kansainvälisellä tasolla ei ole selkeitä sääntöjä, nykyiset käytännöt voivat aiheuttaa haasteita oikeusvarmuuden, avoimuuden, vastuuvelvollisuuden sekä rikostutkinnassa epäiltyjen henkilöiden perusoikeuksien ja menettelyllisten suojatoimenpiteiden kunnioittamisen kannalta.

Kolmanneksi pöytäkirjalla ratkaistaan ja ehkäistään lainvalintaa, joka vaikuttaa sekä viranomaisiin että yksityisen sektorin palveluntarjoajiin ja muihin tahoihin, antamalla kansainvälisellä tasolla yhteensopivia sääntöjä sähköisten todisteiden rajat ylittävälle saatavuudelle.

---

[38] Annetaan sopimuspuolille mahdollisuus antaa tiedoksi sen viranomaisen yhteystiedot, jonka se on nimennyt vastaanottamaan 7 artiklan 5 kappaleen a kohdan mukaisia ilmoituksia ja suorittamaan 7 artiklan 5 kappaleen b, c ja d kohdassa kuvatut toimet(tilaajaa koskevien tietojen luovuttaminen).

[39] Annetaan sopimuspuolille mahdollisuus antaa tiedoksi niiden viranomaisten yhteystiedot, jotka on nimetty antamaan ja vastaanottamaan 8 artiklan mukaisia määräyksiä(toisen sopimuspuolen antamien määräysten täytäntöönpano). Asetuksen (EU) 2017/1939 vaatimusten mukaisesti jäsenvaltioiden, jotka osallistuvat Euroopan syyttäjänviraston (EPPO) perustamista koskevaan tiiviimpään yhteistyöhön, on toimitettava tiedonanto myös EPPOlle.

[40] Sallitaan sopimuspuolten antaa tiedoksi viranomainen tai viranomaiset, joille olisi ilmoitettava tietoturvahäiriöstä tai joihin olisi otettava yhteyttä ennakkoluvan saamiseksi, jos edelleensiirto tapahtuu toiseen valtioon tai kansainväliseen järjestöön.

[41] Ks. alaviite 24.

Neljänneksi pöytäkirjalla osoitetaan yleissopimuksen jatkuva merkitys tärkeimpänä monenvälisenä kehyksenä tietoverkkorikollisuuden torjunnassa. Tämä on keskeisen tärkeää prosessissa, joka seuraa joulukuussa 2019 annettua Yhdistyneiden kansakuntien yleiskokouksen päätöslauselmaa 74/247 tieto- ja viestintätekniikan rikollisiin tarkoituksiin käyttämisen torjunnasta, jolla perustettiin avoin hallitustenvälinen väliaikainen asiantuntijakomitea laatimaan kattava kansainvälinen yleissopimus tieto- ja viestintätekniikan rikollisiin tarkoituksiin käyttämisen torjunnasta.

3. OIKEUSPERUSTA, TOISSIJAISUUSPERIAATE JA SUHTEELLISUUSPERIAATE

- *Oikeusperusta*

Unionin toimivalta antaa lainsäädäntöä asioissa, jotka koskevat oikeusviranomaisten tai vastaavien viranomaisten välisen yhteistyön helpottamista rikosoikeudellisissa menettelyissä, ja päätösten täytäntöönpanossa, perustuu SEUT-sopimuksen 82 artiklan 1 kohtaan. Unionin toimivalta henkilötietojen suojaa koskevissa asioissa perustuu SEUT-sopimuksen 16 artiklaan.

SEUT-sopimuksen 3 artiklan 2 kohdan mukaan unionilla on yksinomainen toimivalta tehdä kansainvälinen sopimus siltä osin kuin se voi vaikuttaa EU:n yhteisiin sääntöihin tai muuttaa niiden ulottuvuutta. Pöytäkirjan määräykset kuuluvat alaan, johon sovelletaan suurelta osin edellä 2.3 jaksossa esitettyjä yhteisiä sääntöjä.

Pöytäkirja kuuluu näin ollen unionin yksinomaiseen ulkoiseen toimivaltaan. Jäsenvaltiot voivat näin ollen allekirjoittaa pöytäkirjan unionin edun mukaisesti SEUT-sopimuksen 16 artiklan, 82 artiklan 1 kohdan ja 218 artiklan 5 kohdan perusteella.

- *Toissijaisuusperiaate (jaetun toimivallan osalta)*

Ei sovelleta.

- *Suhteellisuusperiaate*

Edellä 2.5 jaksossa esitetyt tätä ehdotusta koskevat unionin tavoitteet voidaan saavuttaa vain tekemällä sitova kansainvälinen sopimus, jossa määrätään tarvittavista yhteistyötoimista ja varmistetaan samalla perusoikeuksien asianmukainen suojelu. Pöytäkirjalla tämä tavoite saavutetaan. Pöytäkirjan määräykset rajoittuvat siihen, mikä on tarpeen sen päätavoitteiden saavuttamiseksi. Yksipuolista tointa ei voida pitää vaihtoehtona, koska se ei tarjoa riittävää perustaa yhteistyölle EU:n ulkopuolisten maiden kanssa eikä sillä voida varmistaa perusoikeuksien välttämätöntä suojelua. Monenvälisen sopimuksen, kuten pöytäkirjan, josta unioni on voinut neuvotella, noudattaminen on myös tehokkaampaa kuin kahdenvälisten neuvottelujen aloittaminen yksittäisten EU:n ulkopuolisten maiden kanssa. Olettaen, että kaikki yleissopimuksen 66 sopimuspuolta ja tulevat uudet sopimuspuolet ratifioivat pöytäkirjan, pöytäkirja muodostaa yhteisen oikeudellisen kehyksen EU:n jäsenvaltioiden yhteistyölle niiden tärkeimpien kansainvälisten kumppaneiden kanssa rikollisuuden torjunnassa.

- ***Toimintatavan valinta***

Ei sovelleta.

4. JÄLKIARVIOINTIEN, SIDOSRYHMIEN KUULEMISTEN JA VAIKUTUSTENARVIOINTIEN TULOKSET

- *Olemassa olevan lainsäädännön jälkiarvioinnit/toimivuustarkastukset*

Ei sovelleta.

- *Sidosryhmien kuuleminen*

Euroopan neuvosto järjesti kuusi pöytäkirjaa koskeviin neuvotteluihin liittyvää julkista kuulemiskierrosta heinä- ja marraskuussa 2018, helmi- ja marraskuussa 2019, joulukuussa 2020 ja toukokuussa 2021.[42] Sopimuspuolet tarkastelivat näiden kuulemisten yhteydessä saatuja tietoja.

Toimiessaan unionin puolesta neuvottelijana komissio keskusteli myös tietosuojaviranomaisten kanssa ja järjesti kohdennettuja kuulemistilaisuuksia vuosina 2019 ja 2021 kansalaisjärjestöjen, palveluntarjoajien ja ammattijärjestöjen kanssa. Komissio otti huomioon näistä keskusteluista saadut tiedot.

- *Asiantuntijatiedon keruu ja käyttö*

Neuvotteluprosessin aikana komissio kuuli johdonmukaisesti neuvoston neuvotteluja käsittelevää erityiskomiteaa luvan antamisesta komissiolle osallistua neuvotteluihin unionin puolesta 6. kesäkuuta 2019 annetun Euroopan unionin neuvoston päätöksen mukaisesti, mikä tarjosi jäsenvaltioiden asiantuntijoille mahdollisuuden osallistua unionin kannan muodostamisprosessiin. Useat jäsenvaltioiden asiantuntijat osallistuivat myös neuvotteluihin unionia edustaneen komission rinnalla. Lisäksi kuultiin sidosryhmiä (ks. edellä).

- *Vaikutustenarviointi*

Vuosina 2017–2018 tehtiin vaikutustenarviointi, joka liitettiin komission sähköistä todistusaineistoa koskeviin ehdotuksiin.[43] Tässä yhteydessä parhaaksi arvioituun vaihtoehtoon kuuluivat neuvottelut yhteisymmärrykseen pääsemiseksi toisesta lisäpöytäkirjasta tietoverkkorikollisuutta koskevaan Budapestin yleissopimukseen. Asiaankuuluvat vaikutukset on lisäksi esitetty tässä perusteluosassa.

- *Sääntelyn toimivuus ja yksinkertaistaminen*

Pöytäkirjalla voi olla vaikutuksia tiettyihin palveluntarjoajien ryhmiin, myös pieniin ja keskisuuriin yrityksiin (pk-yritykset), koska niille voidaan esittää pöytäkirjan mukaisia sähköistä todistusaineistoa koskevia pyyntöjä ja määräyksiä. Tällaiset pyynnöt koskevat kuitenkin usein jo nyt näitä palveluntarjoajia muiden olemassa olevien kanavien kautta, joskus eri viranomaisten välityksellä, mukaan lukien yleissopimuksen[44], muiden keskinäistä oikeusapua koskevien sopimusten tai muiden kehysten, kuten internetin hallintoa koskevien sidosryhmien välisten sopimusten[45], perusteella. Myös palveluntarjoajat, pk-yritykset mukaan

---

42 https://www.coe.int/en/web/cybercrime/protocol-consultations

43 SWD(2018) 118 final.

44 Ks. esimerkiksi tietoverkkorikollisuutta koskevan yleissopimuksen sopimuspuolten komitean 1. maaliskuuta 2017 antama ohje nro 10 tilaajaa koskevia tietoja koskevista määräyksistä (Budapestin yleissopimuksen 18 artikla).

45 Ks. esimerkiksi Internet Corporation for Assigned Names and Numbers -yhteisön (ICANN) hallituksen 15. toukokuuta 2019 antama päätöslauselma suosituksista, jotka koskevat gTLD-rekisteröintitietoja koskevia väliaikaisia spesifikaatioita, saatavilla osoitteessa www.icann.org.

luettuina, hyötyvät selkeästä kansainvälisestä oikeudellisesta kehyksestä ja kaikkien pöytäkirjan sopimuspuolten yhteisestä lähestymistavasta.

- *Perusoikeudet*

Pöytäkirjan mukaiset yhteistyövälineet vaikuttavat todennäköisesti perusoikeuksiin, esimerkiksi oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä, yksityisyyttä ja henkilötietojen suojaa koskeviin oikeuksiin, jos henkilön tietoja voidaan saada rikosoikeudellisen menettelyn yhteydessä. Pöytäkirjassa noudatetaan oikeuksiin perustuvaa lähestymistapaa, ja siinä määrätään ehdoista ja suojatoimenpiteistä, jotka ovat kansainvälisten ihmisoikeusvälineiden, kuten ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi vuonna 1950 tehdyn Euroopan neuvoston yleissopimuksen mukaisia. Pöytäkirjassa määrätään erityisesti täsmällisistä tietosuojaa koskevista suojatoimenpiteistä. Pöytäkirja tarjoaa tarvittaessa myös perustan, jonka nojalla sopimuspuolet voivat esittää tiettyjä varaumia, selityksiä tai ilmoituksia, ja siihen sisältyy perusteita kieltäytyä yhteistyöstä vastauksena pyyntöön erityistilanteissa. Näin varmistetaan pöytäkirjan yhteensopivuus EU:n perusoikeuskirjan kanssa.

5. TALOUSARVIOVAIKUTUKSET

Ehdotuksella ei ole vaikutuksia unionin talousarvioon. Jäsenvaltioille voi aiheutua kertaluonteisia kustannuksia pöytäkirjan täytäntöönpanosta, ja jäsenvaltioiden viranomaisille voi aiheutua suurempia kustannuksia, koska tapausten määrän odotetaan kasvavan.

6. LISÄTIEDOT

- *Toteuttamissuunnitelmat, seuranta, arviointi ja raportointijärjestelyt*

Täytäntöönpanosuunnitelmaa ei ole, koska pöytäkirjan allekirjoittamisen ja ratifioinnin jälkeen jäsenvaltioiden on pantava pöytäkirja täytäntöön.

Seurannan osalta komissio osallistuu tietoverkkorikollisuutta koskevan yleissopimuksen sopimuspuolten komitean kokouksiin, joissa Euroopan unioni tunnustetaan tarkkailijaorganisaatioksi.

2021/0382 (NLE)

Ehdotus

NEUVOSTON PÄÄTÖS

jäsenvaltioiden valtuuttamisesta allekirjoittamaan Euroopan unionin edun mukaisesti tietoverkkorikollisuutta koskevan yleissopimuksen toinen lisäpöytäkirja, joka koskee yhteistyön tiivistämistä ja sähköisten todisteiden luovuttamista

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, joka

ottaa huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 16 artiklan, 82 artiklan 1 kohdan ja 218 artiklan 5 kohdan,

ottaa huomioon Euroopan komission ehdotuksen,

sekä katsoo seuraavaa:

(1) Neuvosto antoi 9 päivänä kesäkuuta 2019 komissiolle luvan osallistua unionin puolesta tietoverkkorikollisuutta koskevan Euroopan neuvoston Budapestin yleissopimuksen toisesta lisäpöytäkirjasta käytäviin neuvotteluihin.

(2) Tietoverkkorikollisuutta koskevan yleissopimuksen toisen lisäpöytäkirjan, joka koskee yhteistyön tiivistämistä ja sähköisten todisteiden luovuttamista, jäljempänä ’pöytäkirja’, teksti hyväksyttiin Euroopan neuvoston ministerikomiteassa 17 päivänä marraskuuta 2021, ja se on tarkoitus avata allekirjoitettavaksi maaliskuussa 2022.

(3) Pöytäkirjan määräykset kuuluvat alaan, johon sovelletaan suurelta osin SEUT-sopimuksen 3 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja yhteisiä sääntöjä, mukaan lukien välineet, joilla helpotetaan rikosoikeudellista yhteistyötä, varmistetaan prosessuaalisia oikeuksia koskevat vähimmäisvaatimukset sekä huolehditaan tietosuojaa ja yksityisyyttä koskevista suojatoimista.

(4) Komissio antoi myös säädösehdotukset asetukseksi sähköistä todistusaineistoa rikosoikeudellisissa asioissa koskevista eurooppalaisista esittämis- ja säilyttämismääräyksistä (COM(2018) 225 final) ja direktiiviksi yhdenmukaisista säännöistä laillisten edustajien nimeämiseksi todistusaineiston keräämistä varten rikosoikeudellisissa menettelyissä (COM(2018) 226 final); niillä otetaan käyttöön sitovat rajat ylittävät eurooppalaiset esittämis- ja säilyttämismääräykset, jotka osoitetaan suoraan palveluntarjoajan edustajalle toisessa jäsenvaltiossa.

(5) Osallistuessaan neuvotteluihin unionin puolesta komissio varmisti, että toinen lisäpöytäkirja sopii yhteen asiaankuuluvien Euroopan unionin yhteisten sääntöjen kanssa.

(6) Useat varaumat, selitykset, ilmoitukset ja tiedonannot ovat tarpeellisia sen varmistamiseksi, että pöytäkirja on yhteensopiva unionin oikeuden ja politiikkatoimien kanssa, että pöytäkirjaa sovelletaan yhdenmukaisesti EU:n jäsenvaltioissa suhteessa EU:n ulkopuolisiin sopimuspuoliin ja että pöytäkirjaa sovelletaan tuloksellisesti.

(7) Koska pöytäkirjassa määrätään nopeutetuista menettelyistä, joilla parannetaan sähköisen todistusaineiston rajat ylittävää saatavuutta ja suojatoimenpiteiden korkeaa

tasoa, sen voimaantulo edistää tietoverkkorikollisuuden ja muiden rikollisuuden muotojen torjuntaa maailmanlaajuisesti helpottamalla yhteistyötä pöytäkirjan sopimuspuolina olevien EU:n jäsenvaltioiden ja sopimuspuolina olevien EU:n ulkopuolisten valtioiden välillä, varmistaa yksilöiden suojelun korkean tason ja ratkaisee lainvalinnat.

(8) Koska pöytäkirjassa määrätään asetuksen (EU) 2016/679 ja direktiivin (EU) 2016/680 kansainvälisiä henkilötietojen siirtoja koskevien vaatimusten mukaisista asianmukaisista suojatoimenpiteistä, sen voimaantulo edistää maailmanlaajuisesti unionin tietosuojavaatimuksia, helpottaa tiedonkulkua pöytäkirjan sopimuspuolina olevien EU:n jäsenvaltioiden ja sopimuspuolina olevien EU:n ulkopuolisten valtioiden välillä ja varmistaa, että EU:n jäsenvaltiot noudattavat unionin tietosuojasäännöistä johtuvia velvoitteitaan.

(9) Nopea voimaantulo vahvistaa myös Euroopan neuvoston Budapestin yleissopimuksen aseman tietoverkkorikollisuuden torjunnan tärkeimpänä monenvälisenä kehyksenä.

(10) Euroopan unionista ei voi tulla pöytäkirjan sopimuspuolta, koska sekä pöytäkirja että Euroopan neuvoston tietoverkkorikollisuutta koskeva yleissopimus ovat avoimia vain valtioille.

(11) Jäsenvaltiot olisi sen vuoksi valtuutettava allekirjoittamaan pöytäkirja toimien yhdessä Euroopan unionin etujen mukaisesti.

(12) Jäsenvaltioita kehotetaan allekirjoittamaan pöytäkirja allekirjoitustilaisuudessa tai mahdollisimman pian sen jälkeen.

(13) Euroopan tietosuojavaltuutettua on kuultu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2018/1725 42 artiklan 1 kohdan mukaisesti, ja hän on antanut lausuntonsa …

(14) [Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen ja Euroopan unionin toiminnasta tehtyyn sopimukseen liitetyssä, Yhdistyneen kuningaskunnan ja Irlannin asemasta vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen osalta tehdyssä pöytäkirjassa N:o 21 olevien 1 ja 2 artiklan mukaisesti Irlanti ei osallistu tämän päätöksen hyväksymiseen, päätös ei sido Irlantia eikä sitä sovelleta Irlantiin, sanotun kuitenkaan rajoittamatta mainitun pöytäkirjan 4 artiklan soveltamista.]

[TAI]

[Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen ja Euroopan unionin toiminnasta tehtyyn sopimukseen liitetyssä, Yhdistyneen kuningaskunnan ja Irlannin asemasta vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen osalta tehdyssä pöytäkirjassa N:o 21 olevien 1 ja 2 artiklan mukaisesti Irlanti on [... päivätyllä kirjeellä] ilmoittanut haluavansa osallistua tämän päätöksen hyväksymiseen ja soveltamiseen, sanotun kuitenkaan rajoittamatta mainitun pöytäkirjan 4 artiklan soveltamista.]

(15) Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen ja Euroopan unionin toiminnasta tehtyyn sopimukseen liitetyssä, Tanskan asemasta tehdyssä pöytäkirjassa N:o 22 olevien 1 ja 2 artiklan mukaisesti Tanska ei osallistu tämän päätöksen hyväksymiseen, päätös ei sido Tanskaa eikä sitä sovelleta Tanskaan,

ON HYVÄKSYNYT TÄMÄN PÄÄTÖKSEN:

1 artikla

Valtuutetaan jäsenvaltiot allekirjoittamaan Euroopan unionin edun mukaisesti tietoverkkorikollisuutta koskevan yleissopimuksen toinen lisäpöytäkirja, joka koskee yhteistyön tiivistämistä ja sähköisten todisteiden luovuttamista, jäljempänä ’pöytäkirja’.

2 artikla

Allekirjoittaessaan pöytäkirjan jäsenvaltioiden on tehtävä liitteessä esitetyt varaumat, selitykset, ilmoitukset ja tiedonannot.

3 artikla

Tämä päätös tulee voimaan päivänä, jona se hyväksytään.

4 artikla

Tämä päätös julkaistaan *Euroopan unionin virallisessa lehdessä*.

5 artikla

Tämä päätös on osoitettu kaikille jäsenvaltioille.

Tehty Brysselissä

Neuvoston puolesta
Puheenjohtaja